

ภาคผนวก ก

ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ความเป็นมา

ตลาดซื้อขายล่วงหน้าที่เราเชื่อว่าน่าจะเป็นตลาดแรกของโลก คือ ตลาดซื้อขายล่วงหน้าโอซาก้า ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1730 ที่อำเภอโคจิมะ เมืองโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น การที่รัฐบาลญี่ปุ่นได้ทำการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าขึ้นมา เนื่องจากสังเกตเห็นว่าถ้าชาวนาที่ทำการปลูกข้าวอยู่ไม่มีสถาบันหนึ่งขึ้นมา เพื่อลดภาระการเสี่ยงอันเกิดจากการผันผวนหรือเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคาข้าว นับตั้งแต่ฤดูกาลผลิตไปจนถึงการเริ่มต้นเก็บเกี่ยว ตลอดจนการจำหน่ายออกสู่ตลาดชาวนาจะต้องประสบกับการขาดทุนเมื่อราคาข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตขณะเดียวกันได้ถือกำเนิดขึ้นอีกหลายแห่ง เช่น ในประเทศฮอลแลนด์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าแห่งแรกในสหรัฐอเมริกาถือกำเนิดขึ้นที่เมืองชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ เมื่อปี ค.ศ. 1848 โดยมีสมาชิกรุ่นแรกจำนวน 82 ราย ตลาดนี้ถือกำเนิดมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ราคาสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าทางเกษตรกรรมมักมีการผันแปรขึ้นลงอยู่เสมอ เกษตรกร หรือพ่อค้าคนกลาง ต่างต้องรับภาระการเสี่ยงอันเนื่องมาจากการขึ้นลงของราคาสินค้านี้มาก เพื่อเป็นการกระจายภาระการเสี่ยงนี้ แนวความคิด เรื่อง การจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าจึงได้เกิดขึ้น

เหตุผลและความจำเป็นในการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า ที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละประเทศมีเหตุผล และความจำเป็นที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตร โดยทั่วไปจะเกิดจากเหตุผลและความจำเป็นดังนี้

1) ความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตและราคา กล่าวคือ ปีใดผลผลิตมีมาก ราคาจะตกต่ำปีใดผลผลิตมีน้อยราคาก็จะสูง ทั้งนี้เนื่องจากความไม่แน่นอนของการเปลี่ยนแปลงสภาพดินฟ้าอากาศ นอกจากนั้นเกษตรกรไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริงว่าควรจะผลิตอะไร และปริมาณมากน้อยเพียงใด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดได้ อันเป็นผลให้เกษตรกร ผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดสินค้าเกษตร ผู้ค้า ผู้ส่งออก ตลอดจนโรงงานแปรรูปที่ใช้สินค้าเกษตรเป็นวัตถุดิบ ต่างก็เผชิญกับความเสี่ยงด้วยกันทุกฝ่าย

2) ผลผลิตการเกษตรมักจะออกสู่ตลาดพร้อมกันในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ทำให้ผลผลิตสั้นตลาดราคาจึงตกต่ำส่งผลกระทบต่อเกษตรกรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเกษตรกร ไม่มีผู้จ้าง เป็นของตนเองอย่างเพียงพอประกอบกับผู้ค้า ผู้ส่งออก ผู้แปรรูปต่างมีคลังสินค้าจำกัด ไม่สามารถจะลงทุนสร้างคลังสินค้าไว้รองรับให้เพียงพอกับผลผลิตที่ออกสู่ตลาดได้ เพราะความไม่แน่นอน ของปริมาณผลผลิตดังกล่าว

3) ระบบการค้าที่มีการซื้อขายสินค้าจริงก็ยังคงอยู่ในวงการค้าของผู้ค้าเพียงไม่กี่ราย คืออยู่ในวงแคบ และยังมีการบิดพลิ้วข้อตกลงทางการค้าอยู่เสมอ จึงเป็นผลทำให้ผู้ค้าขาดความเชื่อถือซึ่งกันและกัน และไม่กล้าทำสัญญาการค้าในระยะยาว เนื่องจากไม่สามารถรับประกันความเสี่ยงได้

4) ระบบข้อมูลข่าวสารยังไม่รวดเร็ว ขาดความแม่นยำ และทั่วถึง เนื่องจากมีการบิดเบือนข้อมูลทางการค้า เพื่อผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย และขาดจุดศูนย์กลางที่จะกระจายข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นแต่ละประเทศจึงหันมาพัฒนาจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าขึ้น เพื่อลดความเสี่ยง ของทุกฝ่ายที่จะเกิดขึ้น

ความหมาย

ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า หมายถึง สถานที่ที่เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าที่มีผู้ซื้อ ผู้ขาย มาทำการประมูล หรือต่อรองราคา โดยเปิดเผยและทำสัญญาการซื้อขาย เพื่อส่งมอบในอนาคตตามชนิด ปริมาณ คุณภาพ สถานที่ และเวลาส่งมอบสินค้าภายใต้กฎระเบียบที่แน่นอน โดยผ่านตัวแทนที่เป็นสมาชิกของตลาดในวันและเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น

ลักษณะของสินค้าที่ซื้อขาย

ลักษณะของสินค้าที่จะทำการซื้อขายในตลาดซื้อขายล่วงหน้า

1) สินค้าที่จะซื้อขายจะต้องสามารถจัดชั้นคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดได้ เพื่อจะได้ระบุไว้ในสัญญาได้แน่นอน

2) ปริมาณการผลิตและความต้องการของสินค้าต้องมีมากพอที่จะไม่ทำให้พ่อค้ากำหนดราคาได้เองตามความพอใจ

3) สินค้าต้องมีความคงทนเก็บไว้ได้นานพอสมควร

4) สินค้านั้นจะต้องเป็นวัตถุดิบหรือกึ่งสำเร็จรูป

5) การซื้อขายและการกำหนดราคา จะต้องเป็นไปโดยเสรี ไม่มีการควบคุมโดยรัฐ

โครงสร้างการบริหาร และการดำเนินการ

ตลาดซื้อขายล่วงหน้ามีโครงสร้างการบริหารและการดำเนินการที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1) คณะกรรมการบริหารตลาด มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

- จัดสถานที่เพื่อเป็นศูนย์กลางทำการประมูลซื้อขาย

- รวบรวมและจัดพิมพ์ข่าวสารการผลิต การตลาดของสินค้า รวมทั้งความเคลื่อนไหวของราคาแจกจ่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป

- วางระเบียบกฎเกณฑ์และมาตรฐานในการซื้อขาย

- โกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งของสมาชิก

- หามาตรการให้ผู้ซื้อและผู้ขายปฏิบัติตามสัญญาการซื้อขาย ตลอดจนการชำระหนี้

2) สมาชิกของตลาด

สมาชิกของตลาดเท่านั้นที่สามารถเข้ามาประมูลราคาในตลาดได้ สมาชิกของตลาดมักประกอบด้วยบุคคลจากหลาย ๆ อาชีพ เช่น เกษตรกร ผู้แปรรูป ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า พ่อค้า นายหน้า ตลาด จนักลงทุน บุคคลหรือนิติบุคคลที่ผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารตลาดให้เป็นสมาชิกของตลาด ก็ต้องเป็นผู้มีฐานะทางการเงินดีพอสมควร แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

2.1) สมาชิกที่ซื้อขายให้ตนเอง

2.2) สมาชิกที่ซื้อขายให้ตนเองและผู้อื่น

2.3) สมาชิกที่ซื้อขายให้ผู้อื่นเท่านั้น สมาชิกที่ซื้อขายแทนผู้อื่นหรือคนนอกนี้เรียกว่าสมาชิกนายหน้า โดยสมาชิก นายหน้า จะให้บริการต่าง ๆ แก่ลูกค้าดังนี้

- เปิดและปิดตัวสัญญาซื้อขาย

- ประกันตัวสัญญากับสำนักหักบัญชี รวมทั้งเก็บเงินมัดจำจากลูกค้าจ่ายเงิน

กำไรแก่ลูกค้า แจ่งงบดุลบัญชีแก่ลูกค้า ฯลฯ

- ให้บริการข่าวสารข้อมูลที่มากระทบต่อการผันแปรของราคาแก่ลูกค้าจัดหา

ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในการลงทุนแก่ลูกค้า

3) สถานประมูลราคา

สถานประมูลราคาเป็นสถานที่ซึ่งสมาชิกของตลาด จะมาทำการประมูลราคาสินค้ากันอย่างเปิดเผย และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น

4) สำนักหักบัญชี

ตลาดซื้อขายล่วงหน้าทุกแห่งต้องมีสำนักหักบัญชีของตนเอง หน้าที่สำคัญของสำนักหักบัญชีคือ

- เปิดหรือสะสางตัวสัญญาซื้อขาย

- การบันทึกลงทะเบียนการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

- การประกันการปฏิบัติตามสัญญา

5) ลูกค้าหรือบุคคลภายนอกผู้มาใช้ตลาด

บุคคลทั่ว ๆ ไป ที่มีความประสงค์จะเข้ามาทำการซื้อขายในตลาดได้ โดยทำการซื้อขายผ่านสมาชิกของตลาดเท่านั้น ลูกค้าในตลาดแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

5.1) ผู้ประกันความเสี่ยง คือ ผู้ที่มีพืชผลอยู่ในครอบครองหรือมีกรรมสิทธิ์อยู่และ/หรือมีความต้องการที่จะประกัน หรือกระจายความเสี่ยงในการขาดทุน

5.2) ผู้ลงทุน คือ ผู้หวังกำไร จากการเปลี่ยนแปลงขึ้นลง หรือความแตกต่างของราคาในอนาคต

การซื้อขายและวิธีการซื้อขาย

1) ผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกของตลาด ต้องซื้อผ่านนายหน้าที่เป็นสมาชิกของตลาด ซึ่งมีตัวแทนของตน ทำหน้าที่ซื้อขายในตลาด

2) ตัวแทนจะส่งคำสั่งซื้อหรือคำสั่งขายของลูกค้าไปยังบริษัท เพื่อประทับวัน เวลา และใส่เลขหมาย แทนชื่อลูกค้า

3) ส่งคำสั่งซื้อขายดังกล่าวเข้าตลาดหรือห้องค้า เพื่อประทับวัน เวลาในใบคำสั่ง

4) เจ้าหน้าที่ของสมาชิกตลาด จะประมวลซื้อขายในห้องค้า ตามคำสั่งของลูกค้า

5) เมื่อมีการตกลงซื้อขายเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ของตลาด จะบันทึกรายละเอียดและบรรจุข้อมูลเข้าสู่ระบบการรายงาน ราคาตลาด เพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนต่อไป

6) เจ้าหน้าที่ของสมาชิกตลาดจะยืนยันการซื้อหรือขายในตลาดไปยังบริษัทของตน

7) บริษัทนายหน้าหรือตัวแทนของสมาชิกตลาดจะยืนยันการซื้อขายกับลูกค้า

8) หลักฐานการซื้อขายของแต่ละคน จะได้รับการสะสางจากสำนักหักบัญชี

ประโยชน์ของตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

1) ประโยชน์ต่อเกษตรกร ตลาดซื้อขายล่วงหน้า จะแก้ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของราคาการถูกเอารัดเอาเปรียบและประกันรายได้ โดยไม่ต้องพะวงถึงปัญหาการจำหน่ายรวมทั้งข้อมูลข่าวสาร เพื่อตัดสินใจเพาะปลูกและจำหน่ายต่อไป

2) ประโยชน์ต่อผู้ค้าและนักอุตสาหกรรมหรือแปรรูปจากวัตถุดิบเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค บุคคลเหล่านี้จะประสบปัญหาความผันผวนของราคาความไม่แน่นอนด้านปริมาณผลผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตและเป็นปฏิริยาถูกโซ่ไปสู่การกำหนดการด้านราคาสินค้า ซึ่งแน่นอนถ้าต้นทุนการผลิตสูงขึ้นพ่อค้าจะต้องผลัก ภาระนี้ไปสู่ผู้บริโภค คือ ประชาชนปัญหาต่าง ๆ จะหมดไปถ้าบุคคลเหล่านี้ ซื้อสินค้าผ่านกลไก ของตลาดซื้อขายล่วงหน้า เพื่อประกันราคาต้นทุนการผลิต ให้อยู่ตามที่ตนต้องการ ถึงแม้ว่า ราคาจะผันผวน ไปในอนาคต

3) ประโยชน์ต่อนักลงทุนทั่วไป ผู้มีเงินพอสมควรหรือมีเงินมากมักจะ ไม่เก็บเงินไว้กับตัวหรือแม้กับธนาคาร เพราะการฝากประจำไว้กับธนาคารเป็นเวลานาน ๆ จะเสียเปรียบจากภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งหมายถึง อัตราดอกเบี้ยที่ได้รับ ไม่สมดุลกับอัตราดอกเบี้ยของค่าเงินหรืออัตราเงินเฟ้อ ดังนั้นผู้ที่ฝากเงินไว้กับสถาบันการเงินก็เท่ากับขาดทุนรายได้ที่ควรจะได้จากการลงทุนในธุรกิจที่เหมาะสม

4) ประโยชน์ต่อธุรกิจต่อเนื่อง ตลาดซื้อขายล่วงหน้า จะก่อให้เกิด ธุรกิจต่อเนื่องขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่น ธุรกิจคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็น รวมทั้งบริการด้านข้อมูลและข่าวสาร